

ג. בחוץ לארץ, יכול לאכול ולשייר מהמצות מעט יותר משיעור חלה (כזית) ולהפריש לאחר החג ממה שהשאיר קצה.

מצות מכונה

עיקרי הנידון

לפני כ-170 שנה נוצר ויכוח הלכתי גדול בין גדולי פוסקי אשכנז לבין פוסקי גליציה, האם המצות הנעשות ע"י מכונה כשרות לצאת בהם ידי חובת המצווה או שאינו יוצא בהם.

גם כיום יש המפקפקים על כשרות מצות מכונה, אך מטעמים שונים כיון שהמציאות השתנתה מאז.

ויש להדגיש שסוגי המכונה הם שונים לחלוטין: סוג המכונה שעליו דנו הפוסקים בדורות הקודמים הוא, שרק הלישה והרידוד נעשו ע"י מכונה המופעלת באופן ידני, שלשה ומרדדת את המצות, אך האפייה היתה כאפיית מצות יד.

אך גם במצות מכונה של היום יש פולמוס גדול, ויש המעוררים שיש בה הרבה מכשולות, כמו שנבאר בקצרה אי"ה.

א. לפני כ-170 שנה (בערך בשנת תרי"ח) רעשה הארץ בויכוחם של גדולי הדור, מערכה לקראת מערכה, שבה דנו גדולי הפוסקים אם להתיר את מצות המכונה או לאסור אותם. בראש מחנה האוסרים עמד הגאון ר"ש קלוגר (בעל שו"ת האלף לך שלמה), ובראש מחנה המתירים עמד הגאון ר"ש נתנזון (בעל שו"ת שואל ומשיב).

בשו"ע סי' תקפו סע' כא שאם היה השופר על האילן לא מביאו אף אם יבטל מתקיעת שופר, ובאמת הפרמ"ג עצמו נשאר בצ"ע.

קצה. ע"פ שו"ע יו"ד סימן שכג.

ב. סוג המכונה שהיה מצוי בזמנו, וכפי שהעיד בעל השדי חמד^{קצ"י} "במכונה הזאת הלא עיינינו רואות כי הכל נעשה ע"י אדם ואנשים העושים במלאכה, אחד לש העיסה ע"י העץ המוכן לזה, ואח"כ מושיט בידו לבין הואלצין (קנים מרדדים), ואחד או שניים מעגלין בגלגל, ואח"כ כשיוצא כמו מצה ארוכה כפי אורך השלחן הסמוך להואלצין, ומחופה בטס מתכת (בלעך), לוקח ביד כמו שבעה או שמונה רעדליך מחוברים יחד קרובים זה לזה, ועובר על המצה הארוכה מלמעלה למטה ומלמטה למעלה, ונמצאת כולה מנוקבת, ואח"כ חותך בכלי עגול כמידת המצה, ואח"כ נותן בתנור שיש בו שני פיות, אחד נותן המצה מצד מזרח דרך משל, והשני רודה מן התנור מצד דרום, ואם אחד יסלק ידו אף רגע לא נעשית מלאכתו בידו, והכל במהירות ונקיות מופלאה, שיערתי בדעתי כי בין הכל ישתהה ערך חמשה או ששה מינוט, האופה בעירנו שתנורו רק בעל פה אחד הגיד לנו...".

בלומר, שכל האפייה נעשית באופן ידני ולא חשמלי או ע"י קיטור, רק הרידוד של המצה נעשה ע"י גלגל שמופעל בכח סיבוב של בני אדם.

סיבת האוסרים

ג. סיבות האוסרים: בספר "מודעה לבית ישראל" מובא מכתבו של הגר"ש קלוגר שציין את הטעמים לאיסור. 1. עיני העניים נשואות למלאכת אפיית המצות, וכשם שאין קוראים מגילה בשבת מטעם זה, ה"ה שאין עושין מצות מכונה, כיון שיפגע בפרנסת העניים. 2. הלישה שנעשית ע"י מכונה, לא גרע מלישה שנעשית ע"י חש"ו שאינה כשירה, כיון שמתחילת הלישה ועד האפייה צריך שכל הפעולות יהיו לשמה^{קצ"י}. 3. כיון שיש קושי בנקיון המכונה. 4. כיון שלפעמים יש חיטים בעיסה, ואם לשין ביד אפשר להרגיש ולשאול מורה הוראה, משא"כ אם לשין ע"י הגלגל^{קצ"ח}.

קצו. אסיפת דינים, מערכת חמץ ומצה סימן יג, אות יב.

קצז. תסא, א.

קצח. כך סידר השדי חמד שם (ד"ה המודעה) את טענותיו.

וכן בעל הדברי חיים^{קצ"ב} כתב שמצות מכונה הם חמץ גמור מדינא, ולא גילה הטעם לכך, אלא כתב שיש לו טעם כמוס לכך ואינו מגלהו.

סיבות המתירים

ד. בספר "ביטול מודעה" ענה בעל השואל ומשיב לטענות אלו: 1. רק במגילה שעיקר ענינה להזכיר לתת מתנות לאביונים, אינו בדין שיקראו ולא יתנו, אך כאן עיקר אפיית מצות הוא כדי לצאת ידי חובה, וא"כ מה ענין זה לעניים, אטו מי שבני ביתו מרובים יצטרך לקרוא לעני שיעזור לו לאפות? 2. וכי הבצק נעשה ע"י כישוף? אלא ע"י מכונה המתגלגלת ע"י ידי בני אדם, וכי למערוך יש יותר דעת מהגלגל הנ"ל? (כך לשונו בתרגום לעברית, וכונתו שגם מערוך זה לא ידיים ממש ומועיל, אז הוא הדין גם הגלגל שמסתובב ע"י ידי האדם). 3. מש"כ שיש קושי לנקות המכונה, הוא השיב, שכל האפייה נעשתה תוך שיעור שלא מספיק להחמיץ, ולאחר מכן מנקים היטב. 4. אפשר להרגיש החיטים אם ישנם ע"י משמוש המצה, וכן המנקר יוכל להרגיש את זה.

המכונות בזמנינו

ה. במצות של היום נידונו בעיות נוספות, הלכתיות ופרקטיות. תחילה נבאר כיצד פועלת המכונה כיום: הלישה כולה נעשית ע"י בלנדר חשמלי גדול, ולא ע"י לישת אדם, המצות נכנסות לתנור מיוחד באורך כשלושים מטר, ויש הבדלי חום בשלבי התנור, האפייה אורכת כדקה וחצי (משא"כ מצות יד שהאפייה אורכת בין עשרים לשלושים שניות).

ו. הבעיה ההלכתית שדנו בה הפוסקים היא בעיית ה"לשמה", שהרי האדם לוחץ על הכפתור להפעלתו, אך שאר הפעולות נעשות באופן אוטומטי ע"י החשמל, ויש לדון אם זה נחשב גרמא או כוחו.

קצט. מכתבו הובא בקונטרס הנ"ל.

ד. עיין מקראי קודש (ב, ג) שדן בזה בארוכה.

עוד כתבו ממחברי זמננו^{יא} לעורר על בעיות טכניות: משום שפעמים שיש שני שולחנות באותו חדר, וכשמנקים את האחד משיירי החמץ ע"י מפוח, עפים חתיכות של בצק לתוכי השולחן השני הפועל בעת זו. התנור ארוך ולא בכל אורכו החום שווה, ועושים זאת בכוונה כדי לגרום למצות לתפוח מעט ויהיה להם טעם יותר פריך, ויש בזה חשש חמץ כמו שמצינו שנפסק שאין להוציא מהתנור מצה ולהחזירה.

ז. דעת הפוסקים להלכה: דעת הגרשז"א^{יב} שאף לכתחילה יוצאים ידי חובה במצות מכונה, וחשיב לשמה. וכן דעת רבים מגדולי ליטא וירושלים, שיוצאים במצות מכונה אף לכתחילה, ומהם, מרנן רבי חיים עוזר גרודזינסקי מוילנא, רבי שמעון שקאפ מגרודנא, רבי צבי פסח פראנק רבה של ירושלים והגרי"ש אלישיב. ועל הטענה של בעיית ה"לשמה", יישבו^{יג}, שאין צורך בעשייה לשמה אלא די בשימור לשמה, ואת"ל שצריך אפייה לשמה, מ"מ התחלת הפעלת המכונה, שמכוחה ממשיכים המכונות לפעול, נחשב מכוחו^{יד}.

דעת הגאון רבי עובדיה יוסף שרק בשעת הדחק יוצא ידי חובה במצת מכונה^{יה}. בשו"ת אור לציון^{יז} כתב שלא יוצאים ידי חובת אכילת מצה (של חיוב) במצות מכונה, כיון שיש חסרון בלשמה עקב ההשתמשות במכונות חשמליות ללישה ואפייה.

רא. הרב אייזנברג בספרו 'מצות מכונה החדשות לאור ההלכה'.

רב. מעדני שלמה ח"א עמ' קלד.

רג. ספר שמחת המועדים עמ' שע.

רד. ומו"ר הגרי"מ פרידמן שליט"א אמר לי שע"פ דברי המנ"ח שחוקר בדין לשמה מדוע לא מועיל גדול עומד ע"ג, האם משום שצריך לישה לשמה, והגדול לא לש, או שצריך שימור לשמה ואין אדם משמר מה שביד חבירו, ולפי הצד השני במצות מכונה אין בעיה, מכיון שזה לא יד של מישהו אחר אלא מכונה.

רה. שו"ת יחווה דעת ח"א סי' יד. חזון עובדיה, הלכות ליל הסדר עמ' עח.

רו. ח"ג עמ' קלג.

דיני הגעלת כלים

הקדמה כללית לדיני הגעלת כלים

כשמתעורר הנידון על כלי האם וכיצד ניתן להכשירו לפסח^א, יש לתת תשומת לב לכמה פרטים: א. סוג החום בו החמץ נבלע בכלי המדובר. ב. סוג החומר שממנו עשוי הכלי, והאם וכיצד מועילה בו הכשרה. ג. כיצד נעשית פעולת ההכשר (ליבון או הגעלה) בפועל. ונפרט עיקרי הדברים:

א. סוג החום: יש לברר באיזה סוג חום השתמשו בכלי, יש השתמשות ב'אור', כלומר שימוש ישיר באש ללא הפסק נוזלים בין החמץ והכלי, ושימוש כזה מצריך ליבון, ויש השתמשות ב'רותחין' (מים רותחים) שזה ככל בישול, ושימוש כזה מצריך הגעלה, ויש שימוש בעירווי מכלי ראשון והכשרו גם הוא על ידי עירווי מכלי ראשון, ויש ששימושם בצונן, שאז הכשרו בשטיפה היטב במים^ב.

יש כלים שבחלק מהפעמים בלעו חמץ על ידי ה'אור', וברוב הפעמים על ידי מים רותחין^ג, ודנו הפוסקים האם הולכים אחר השימוש ברוב הפעמים,

א. ובע"ה תוך כדי הדברים נשזור דיני הגעלה בכלים שבלעו משאר איסורים בדברים המצויים.
ב. וכגון שיפודים ורשתות, ובע"ה בהמשך נדון בהרחבה בהגדרה זו.
ג. מקור הדברים ע"פ הברייתא (ע"ז עה: "ת"ר: הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים, דברים שלא נשתמש בהן - מטבילין והן טהורין; דברים שנשתמש בהן ע"י צונן, כגון כוסות וקיתוניות וצלוחיות - מדיחין ומטבילין והם טהורין; דברים שנשתמש בהן ע"י חמין, כגון היורות הקומקומסין ומחמי חמין - מגעילין ומטבילין והן טהורין; דברים שנשתמש בהן ע"י האור, כגון השפודין והאסכלאות - מלבנן ומטבילין והן טהורין". ואף שברייתא זו נאמרה לגבי כלים שנלקחין מהגוי ובלועין בשאר איסורין, מכל מקום הפוסקים דימו לזה את הדין של הכשר כלים מחמץ, וכנפסק בשו"ע סי' תנא סעיפים ד-ה.
ד. ובלשון הפוסקים (שו"ע תנא, ו) נקרא "רוב תשמישו".

וממילא תספיק לכך הגעלה, או שחוששין לשימוש שהשתמשו בו מקצת מהפעמים, ולכן יצטרכו ליבון.

ב. סוג הכלי: ישנם סוגי כלים שלא מועילה להם הגעלה, כגון כלי חרס^ה, וזאת משום שהתורה העידה^ה שהחרס הינו סוג כלי שלעולם אינו נכשר על ידי הגעלה. ויש לדון ולברר האם דבר זה נאמר בכל המצבים, או שיש אופנים בהם אפשר להכשיר כלי חרס, וכן יש לברר על שאר סוגי החומרים אם מועיל בהם הכשר, סוגי החומרים שנדון בהם בעז"ה: כלי זכוכית, פלסטיק, אמאייל, פורצלן ושאר סוגי הכלים.

ג. כיצד היא פעולת ההכשרה: כפי שביארנו, הכלים ששימושם ע"י ה'אור', צריכים ליבון. ויש לבאר כיצד הוא הליבון.

באופן עקרוני, הליבון הוא חימום הכלי עד שיתזזו ממנו ניצוצות או עד שתתקלף שכבה מהכלי, ובכלים שלנו ענין זה אינו מעשי, כיון שאם יגיע לכזה מצב הכלי ייהרס ביסודו, והפוסקים דנו האם חימום הכלי לחום גבוה ביותר (400 מעלות צלזיוס) יוכל להוות תחליף לפעולות אלו.

כלים ששימושן במים חמים, צריכים הגעלה, וצריך לבאר כיצד היא פעולת ההגעלה והפרטים שבה.

לאחר בירור כל ענינים אלו, נערוך בע"ה לוח מפורט לפי סדר שמות הכלים ודרך הכשרן.

במיום, נפרט ענינים נוספים שיש לדון בהם, כגון: מה עושים עם כלי החמץ שלא רוצים להשתמש בהם בפסח, האם צריך להגעיל כלי חדש. האם אפשר להכשיר כלי מבשר לחלב.

ה. ליבון חמור באופנים מסוימים יכול להועיל (שו"ע סימן תנא, ב) ונרחיב בזה בהמשך בעז"ה.

ו. פסחים ל: "התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם".

הלכות ליל הסדר

הקדמה

עיקרו עיקרו של ליל הסדר בנוי מפרטים רבים מאוד, ועל כן חילקנו את דיניו לכמה נושאים כדלהלן.

עיקר דיני הסדר סודרו לפי סימני הסדר בלילה עצמו, אך כיון שישנם שני נושאים הכרוכים במרכז הלילה כולו, והם דיני הסיבה וד' כוסות, לכך ייחדנו להם פרק בנפרד.

וכך סודרו הדברים:

הכנות מבעוד יום: הדברים הנצרכים הכנה קודם התקדש החג וליל הסדר, וכן דיני קערת הסדר.

דיני ד' כוסות: דין שתיית ד' כוסות וסוגי היין.

דיני הסיבה: דיני הסיבה בכללותם.

סימני הסדר: שאר דיני הסדר המסודרים לפי סדר סימני הסדר בליל החג.

ההכנות מבעוד יום

🌸 **הכנת השולחן** וזמן הקידוש

א. יש להכין ולערוך את שולחן ליל הסדר מבעוד יום, כדי שיוכלו להתחיל את הסדר עצמו מיד לאחר תפילת ערבית ללא עיכובים, וזאת על מנת

שהילדים יהיו ניעורים ככל הניתן בלילה חשוב זה^א.

ב. יש להניח על שולחן הסדר כלים נאים במיוחד יותר מהרגילות בשבתות ומועדים, שבכך מראה דרך חירות^ב.

ג. אף שבשבת אפשר להוסיף מחול על הקודש, ולקדש על היין מזמן 'פלאג המנחה' ואילך, מכל מקום בליל הסדר יש לקדש רק לאחר צאת הכוכבים, וזאת משום שאכילת מצה דינה כקרבן פסח הנאכל רק בלילה, והקידוש צריך להיות בשעה הראויה לאכול בו את המצה^ג.

קערת הסדר

מה מניחים בקערה?

א. יש לסדר בקערת ליל הסדר את המאכלים דלהלן: א. שלש מצות - שתיים עבור 'לחם משנה' לברכת המוציא, והשלישית כדי לבצוע בסימן - 'חץ'.
ב. חרוסת - כדי לטבל בו את המרור. ג. כרפס. ד. מי מלח - כדי לטבל בהם את הכרפס. ה. שני תבשילין - אחד זכר לקרבן פסח ואחד זכר לקרבן חגיגה, (וכל אחד יבואר במקומו מלבד דין שני תבשילין שיבואר בסמוך).

א. שו"ע סימן תעב ס"א ומ"ב ס"ק ג.

ב. שו"ע סימן תעב ס"ב ומ"ב ס"ק ו. ועיין בכף החיים (שם יא) שכתב: "הכוסות צריך שיהיו נאים ומהודרים לכבוד היום, ואם השיגה ידו, יקח של כסף מפני שהוא רמז אל החסד, כי כוס בגימטריא אלקים שהוא בחינת דין, ועל כן אם הוא של כסף יהיה ממותק, ואפילו שבכל השנה טוב למנוע כלים נאים למען מיעוט שררה זכר לחורבן, בליל הסדר יש מצווה מיוחדת להראות דרך חירות". והוסיף (אות יב) שבזה יכופר לאדם מה שנהג שררה וגאוה כל השנה.

ג. מ"ב סימן תעב ס"ק ד.

איזה מצות אוכלים בליל הסדר?

א. מנהג ישראל לאכול בליל הסדר 'מצה שמורה' (לצורך אכילת ה'כזיתים').
וכן יש פוסקים שסברו שמצות מכונה כשרות למצווה רק בדיעבד, לכן
מחמירים ולוקחים למצות המצווה בליל הסדר דווקא מצות מעבודת יד¹.

שני התבשילין

ב. שני התבשילין הם: בשר - זכר לקרבן פסח, וביצה - זכר לקרבן חגיגה².
ג. נהגו שהבשר צריך להיות עם עצם בקרבו, על שם שהקב"ה הוציא אותנו
ממצרים ב'זרוע נטויה' ובזרוע יש עצם³, וכשם שאפשר בבשר בהמה, אפשר
שיהא בבשר עוף⁴, ולכן יש שנהגו לעשות כן בכנפיים או שוקיים או גרון של
עוף. ומכל מקום גם אם אין בשר עם העצם, אפשר להשתמש בו⁵.
ד. המנהג הוא לצלות את הבשר ולא לבשלו⁶. וזאת משום שהזרוע היא זכר
לקרבן פסח ואת הקרבן היו צולין⁷. ויש לצלותו על גבי גחלים⁸

ד. עיין המקורות לדין זה לעיל בדיני 'מצה שמורה' ובדיני 'מצות מכונה'.

ה. בגמ' קיד: מבואר שהתבשילין הם זכר לקרבנות פסח וחגיגה. אף שהובאו כמה שיטות מה
הם שני התבשילין, כתב הכל בו שנהגו לקחת זרוע וביצה וכך פסק בשו"ע (תע"ג ד).

ו. טור (סי' תעג).

ז. פרמ"ג א"א ס"ק ז.

ח. מ"ב סימן תעג ס"ק כז.

ט. כך פסקו השו"ע והרמ"א ס"ד. [דעת ר"ח (קיד: והובא גם ברשב"ם) שהבשר צריך להיות צלוי
זכר לפסח והביצה מבושלת זכר לחגיגה. דעת תוס' (קי"ד : ד"ה 'שני') שהבשר והביצה צריכין להיות
מבושלין, אך יש גירסא בתוס' (עיין בב"י תעג, ד וע"ע במהרש"א) ששניהם צריכין להיות צלויין].

י. מ"ב ס"ק כח.

יא. שו"ע ס"ד. וכתב המ"ב: "ואף שהיה הפסח נצלה לכתחילה בשפוד, מ"מ כיון שאין נצלה אלא
בשפוד של רמון שטורה לחזר אחריו, לפיכך די לנו בצלי ע"ג גחלים שיוצאין מעיקר הדין גם
בקרבת פסח".

דיני ערב פסח

❁ עשיית מלאכה בערב פסח

הקדמה

חז"ל גזרו שלא לעשות מלאכה בערב פסח מחצות היום ואילך, ומספר טעמים נאמרו לכך: א. משום שביום שאדם מקריב את קרבנו, אסור לו לעשות מלאכה, כיון שזה כיום טוב שלו, ובקרבת פסח זמן ההקרבה שלו הוא מחצות ואילך, ולכן משעה זו אסור לו לעשות מלאכה. ב. כדי שלא יהא טרוד במלאכתו וישכח שחיטת הפסח והכנת המצות לצורך הלילה. [ועיין בהערה]. ג. משום שהזמן של אחרי חצות נקרא 'מועד', ומועד אסור במלאכה.

א. פסחים נ: ונפסק בשו"ע ריש סימן תסח.

ב. ירושלמי, והובא בב"י ריש סימן תסח וכן במ"ב ס"ק א. [ואפי' בזמן הזה שלא שייך הטעם הזה, מ"מ לא בטלה התקנה – שם].

ג. רש"י נ: הובא בבה"ל ריש תסח.

ד. הנפק"מ בין הפירושים הוא, אם חל פסח במוצאי שבת, לטעם הראשון מותר במלאכה בערב שבת עד המנחה ולמעלה (שאז בכל ערב שבת אסור), אך לטעם השני, גם כשחל פסח במוצאי שבת יש להחמיר שלא לעשות מלאכה בערב שבת מחצות, כיון שצריך להכין את המצות וכן לבער את חמצו, ופסק הבה"ל 'דרוב הפוסקים תופסין טעם הירושלמי (הטעם הראשון), ואם כן אפשר דאין להחמיר'.

ה. כך כתב הפנ"י בפסחים נ. [וז"ל: ולולי שאיני כדאי היה נראה לי לפרש דעיקר מנהגא דאיסור מלאכה קודם חצות היינו משום דלאחר חצות פשיטא טובא דאיסור גמור הוא, והיינו משום דכתיב בפרשת אמור "אלה מועדי ה'" וסמך ליה "בחדש הראשון בארבעה עשר בין הערבים פסח לה", וא"כ משמע דמהאי שעתא די"ד לאחר חצות איקרי מועד, והיינו לענין איסור עשיית מלאכה כחולו של מועד אי מדאורייתא או מדרבנן, ומשו"ה יש מקומות שנהגו אפילו קודם חצות, משום גדר

איסור עשיית מלאכה אחרי חצות והמצבים בהם מותר לעשות מלאכה

א. חז"ל אסרו לעשות מלאכה מערב פסח מחצות היום ואילך (ועיין בהקדמה הטעמים לכך), ולא עוד אלא שכל העושה מלאכה משמתין אותו, ואינו רואה סימן ברכה בעסקו¹, ואף אם נראה שבאופן נקודתי הרוויח, מכל מקום יבוא לו הפסד במקום אחר².

ב. כלל: כל מלאכה שמותר לעשותה בחול המועד - מותרת בערב פסח לאחר חצות³, וכגון מלאכת דבר האבד או מלאכה שאינה מעשה אומן אך היא צורך המועד, וכן מותר גם לצחצח נעלים ולגהץ הבגדים, כיון שמלאכות אלו מותרות במועד⁴.

ג. מותר לעשות מלאכות ע"י גוי, ואפילו בביתו של היהודי⁵.

ד. תספורת: אין להסתפר אחרי חצות על ידי יהודי ואפילו בחינם⁶, אלא אם כן הספר הוא יהודי שאין לו מה לאכול בחג הפסח⁷, אך על ידי ספר גוי יש להתיר להסתפר⁸. ויש מתירין שאדם יספר שערות עצמו, כיון

דלאחר חצות דלא ליזלולי ביה, כדאמרי' נמי בריש מכילתין [ב' ע"ב] דלא מצינו יום שמקצתו מותר ומקצתו אסור, ומהאי טעמא גופא איכא למימר דהיינו טעמא דב"ש דאסור אף בלילה, דלא מצינו שהיום אסור והלילה מותר. כן נראה לי נכון, ואפשר לפרש ג"כ שיטת הירושלמי על דרך זה, ועיין עוד בסמוך ע"כ].

ו. פסחים נ: ונפסק בשו"ע סי' תסח סע' א. והכונה 'משמתין' הוא מנדין - עיין חו"מ צח, ה.

ז. מ"ב סי' תסח ס"ק ב.

ח. סימן סי' רנא מ"ב ס"ק ב.

ט. מ"ב סי' תסח ס"ק ז.

י. על פי זה מותר לכבס בגדי תינוקות וכן מגבות, כיון שמותר לכבסם במועד.

יא. מ"ב שם ס"ק ה.

יב. מ"ב שם.

יג. מ"ב שם ס"ק ו.

יד. מ"ב שם ס"ק ה. ומה שכתבנו שהכוונה שאין לו מה לאכול בפסח, הוא ע"פ החזון עובדיה עמ' קצא.

שזה נחשב כמעשה הדיוט^י, אך את שערות זקנו אין להתיר כיון שזה יוצא כמעשה אומן^י.

ה. נטילת ציפורניים: לבני אשכנז, יש ליטול ציפורניים קודם חצות היום, אך אם שכח יכול ליטול אף לאחר חצות^י. אך לבני ספרד אפשר ליטול ציפורניים אף לכתחילה לאחר חצות^י.

ו. כיבוס: אין להתיר לכבס כלל, כיון שזה נחשב למלאכה גמורה. אך אם נותן לכובסת גויה או שזה מצבים וסוגי בגדים שמותר לכבס במועד^י, אז גם בער"פ אחר חצות מותר^י. ומותר להפעיל את המכונה לפני חצות, אף שפעולתה תסתיים אחרי חצות, משום שהמלאכה היא ההכנסה ולא עצם הכיבוס, וכן מותר להכניס למייבש כביסה, כיון שייבוש אינו בכלל כיבוס^י.

טו. פסקי תשובות (סימן תסח הערה 21) בשם שערים המצוינים בהלכה, ודבריו מבוססים על דברי הש"ך (יו"ד סי' שצט ס"ק יב) שכתב: "הואיל ואחרים אסורים לגלח לו. דאין עושין מלאכה בערב פסח אחר חצות, ואם כן יצטרך לגלח על ידי עצמו, להכי עדיף טפי קודם חצות. וכן הוא בתשובת מהר"ם מינץ שם". עכ"ל. אך בשו"ע הרב כתב (סי' תסח סע' ד): 'ואפילו לספר את עצמו אסור'. [ויש לעיין לדעות המתירות להסתפר ע"י עצמו אחרי חצות, האם אדם שרגיל לספר את עצמו יהיה מותר לו לספר את עצמו, דאולי משום שרגיל לספר את עצמו אז כבר נחשב מעשה אומן או שמא כיון שאצל העולם זה נחשב מעשה הדיוט אם כן יש להתיר, וצ"ע].

טז. שש"כ (פרק מב סע' נא), ובאור לציון (ח"ג עמ' קמה) בהערות צידד להתיר לגלח זקנו אחרי חצות אך הניח בצ"ע.

יז. מ"ב ס"ק ה. וטעמו, שאף במועד יש מתירין ויש לסמוך עליהם עכ"פ בערב פסח אחרי חצות (שער הציון ס"ק ז).

יח. כיון שלדעת השו"ע יש להתיר ליטול ציפורניים במועד (סימן תקלב), א"כ כ"ש בערב פסח אחרי חצות. וכן פסק בילקו"י (ב עמ' תשלב).

יט. כגון בגדי תינוקות או מגבות.

כ. מ"ב שם ס"ק ז.

כא. פסקי תשובות עמ' שצד. ויתירה מכך הסתפק בשש"כ (פרק מב הע' קלט) שיכול להיות שגם אחרי חצות מותר לכבס, כיון שלא מכבס בידים אלא רק לוחץ על הכפתור ומתכבס מאליו, ושונה מחול המועד שנאסר לכבס במכונה, כיון ששם טעם האיסור כדי שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול.